

EXTRÉMIZMUS

konanie, ideológia či skupina mimo hlavný prúd spoločnosti

O EXTRÉMIZME BEZ SERVÍTKY

Vypracovali:

Bc. Petra Čiešková

Bc. Katarína Fodorová

Mentorka:

Petra Nagyová

NOVEMBER 2017

O EXTRÉMIZME BEZ SERVÍTKY

ÚVOD

Žijeme v zabudnutom regióne stredného Slovenska, pre ktorý je príznačná chudoba, vysoká nezamestnanosť, slabo rozvinutá infraštruktúra a nízke vzdelanie staršej generácie, ako aj početné rómske komunity, v ktorých ľudia žijú na pokraji spoločnosti. Náš región je príkladom, ako nerovnomerné sú podmienky v porovnaní s tým, čo ľudia žijú tu a v ďalších častiach Slovenska. Aj to má za príčinu, že mnohí mladí ľudia odchádzajú za prácou či už do iných miest alebo do zahraničia ďaleko od svojich domovov. Je cítiť, že náš región sa vyvíja veľmi pomaly a málokedy sa tu možno uplatniť, mať nejakú životnú perspektívu. Aj keď je tu bezpečne a ľudia dôverujú jeden druhému, život tu je aj o ťažobe všedných dní – práve kvôli nedostatku príležitostí. Všetko je tu akoby ťažšie. Odmalička sme vyrastali v zmiešanom prostredí. Žijeme v rôznych zmiešaných komunitách, ľudia s rôznymi názormi, pracovití i bez práce, študenti i dôchodcovia. Je to taká všehochuť. Odmalička sme vyrastali s tým, že sme všelijakí. V posledných rokoch cítime viac, že ľudia sa delia na tábory a prestávajú si akoby rozumieť. Akoby sa medzi nami strácali základné ľudské hodnoty a čoraz viac sme mysleli každý sám na seba. Neraz sledujeme na diskusiách a medzi ľuďmi, ako sa delia do škatuliek - na slniečkárov, extrémistov, fašistov, Cigánov, teplých. Naša spoločnosť sa čoraz viac polarizuje a aj preto sme si vybrali tému O extrémizme bez servítky.

Podľa nás je táto téma veľmi aktuálna a zakráda sa dennodenne do našej spoločnosti a núti nás premýšľať nad tým, čo si môžeme pod pojmom extrémizmus vlastne predstaviť. Rieši sa na školách, v práci, v politike či v médiách a často aj v rodinách. Aj preto sme sa v našej práci rozhodli hľadať odpovede, či sa extrémizmus našej spoločnosti týka a do akej miery isté javy v spoločnosti môžeme takto označiť a v čom môžu byť nebezpečné.

NAŠE PRÍBEHY

V práci sme sa rozhodli vyjsť aj s našimi príbehmi, aby sme lepšie reflektovali, kým sme, čím v živote prechádzame a čo nás v našich životoch ovplyvňuje. Aj na základe toho sme sa snažili pochopiť reakcia našich respondentov a ľudí, ktorí prejavujú svoje názory v spoločnosti. Uvedomili sme si, že veci nie sú jednoznačné a všetci hľadáme na isté otázky odpovede..

Hľadanie samej seba

(Bc. Katarína Fodorová)

Moje meno je Katarína Fodorová a som študentka Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici. Ako malá som to v živote nemala až tak jednoduché. Keď som mala 9 rokov, musela som sa presťahovať na Bacúch spolu s maminou a s bratom. Bývali sme 3 roky u starkej, až kým nezobrala hypotéku a nekúpili nám dom, kde sme mohli ísť bývať. Môj otec bol a je alkoholik a preto nám znepríjemňoval život. Fyzicky týral maminu a psychicky aj nás. Ja som to zvládala veľmi ťažko a preto som už ako 11-ročná začala skúšať piť a fajčiť. Mamine som tým nepomáhala, ale moje búrenie sa bolo silnejšie ako ja.

Chodila som na vedľajšiu dedinu, kde sme boli veľká partia. Pili sme, ale žiaľ sme skúšali aj iné a tvrdšie drogy. Chodili sme na bašável do miestnej rómskej komunity, bola som iná ako moji rovesníci. My sme sa v mladom veku nerozlišovali na Rómov a Gadžov. Ale práve naopak, brali sme sa všetci ako kamaráti, oni učili nás ich tradície a my ich. Veľmi rada spomínam na to, ako sme sa učili po rómsky. Proste sme boli všetci jedno a to bolo na tom to pekné. Pre nás Cigán nebol ten, kto mal inú farbu pleti, ale ten kto kradol rozbíjal veci okolo a podobne. Nás komunita na Závadke úplne prijala tak ako sme prijali my ich. Možno ten pohľad bol preto taký, lebo ja mám sesternicu mulatku a žila som s ňou od mala a jej farba pleti mi bola prirodzená. Raz sme však zažili nepríjemnú situáciu, kedy na ňu nadávali a naháňali nás chlapci. Bola to partia chalanov, ktorá jej nepekne nadávala práve za farbu pleti a ju chceli napadnúť. Nám sa podarilo utiecť, ale priznám sa, že vtedy sme to ani jedna nechápali, boli sme deti a nerozumeli sme tomu. Prečo by niekto niekomu ubližoval kvôli

farbe pleti? Priznám sa, že dodnes tomu nerozumiem. Farba pleti nič neznamená, ide o správanie človeka.

Nikdy mi doma nezakazovali, s kým sa mám a s kým sa nemám kamarátiť. No žiaľ, moja mamina veľmi negatívne vnímala to, ako som trávila svoj voľný čas. Môj oco sa ku nám po čase vrátil a doma to bolo miestami na nevydržanie, preto som sa utiekala ku kamarátom. Bola som dieťa ulice, ak by som to mohla tak nazvať. Stretávala som sa so skupinkou ľudí, ktorí doma nemali všetko v poriadku. Moja mamina je dlho nezamestnaná a aj to na mňa negatívne vplývalo. Trpeli sme chudobou a preto som ja radšej bola von. Pila alkohol, drogovala a tak nemyslela na nič. Nechodila som do školy a mala veľké problémy.

Keď som mala 19 rokov, pokúsila som sa zabiť a to bol osudový deň, kedy sa veci zmenili. Skončila som strednú školu a podarilo sa mi ísť na absolventskú prax na úrad práce sociálnych vecí a rodiny. Tam som sa začala stretávať so sociálnou prácou. Pochopila som, že aj mnohý iní ľudia trpia problémami v rodine. A tak som pol roka pracovala so sociálnou prácou a rozhodla som sa že to je práve ten smer, kde chcem pôsobiť. Poslala som si prihlášku a začala študovať. Venovať sa dobrovoľníctvu a spoznávala veľa nových ľudí. Konečne si aj mamina mohla povedať, že je na mňa hrdá. U nás doma sa situácia žiaľ nezmenila a moja mamina je stále nezamestnaná. Mne sa v škole darilo a prospech bol veľmi dobrý, no peniaze nám chýbali. Zvládame to kvôli motivačnému štipendiu. A ja som začala pracovať.

Pracujem v oblasti, ktorá je úplne iná ako sociálna práca. Robím vedúcu asi 200 brigádnikom a som stále na cestách. Žiaľ, kvôli ťažkej finančnej situácii doma som sa musela rozlúčiť s domovom a žijem životom vždy pobaleného dievčaťa. Každú noc spím skoro inde. Snažím sa čo najviac pomáhať mamine, aj keď mi domov neskutočne chýba, viem že to tak musí byť. V robote sa stretávam tiež z rôznymi prípadmi. Naposledy ma zasiahla najviac diskriminácia na pracovisku. Kde naši brigádnici nemôžu pracovať kvôli národnosti. Vnímam to veľmi negatívne a osobne. Je tam žena ktorá sa tiež v živote pretĺka sama a nemá aktívny príjem a brigáda bola jej jediný príjem a preto sa snažím za spravodlivosť v tomto bojovať. Ide o to, že bola diskriminovaná na základe jej národnosti.

Nepochádza zo Slovenska, ale z Maďarska a na základe toho dostala zákaz pracovať. Poznám to sama na sebe, keď si nemôžete kúpiť nič a mamina musí vysvetľovať dieťaťu, ktoré nechápe ničomu, že na to nemáme. Snažím sa v živote ľuďom pomáhať práve preto čím som si ja prešla.

Moje najväčšie sklamanie v živote je to, že som privádzala moju maminu do sĺz. Nikdy som jej nechcela ubližovať, ale ubližovala som a veľmi mojím chovaním. Ale naopak, medzi najväčšie moje úspechy považujem nomináciu na ocenenie Srdce na dlani 2015. Nominovaná som bola centrom dobrovoľníctva kvôli pôsobeniu v programe Opri sa o mňa. Tento program sa vykonáva na základnej špeciálnej škole. Chodíme tam pomáhať pani učiteľkám pri vyučovaní autistických detí.

Po ťažkom období som sa dokázala spamätať a robiť veci, ktoré iným pomáhajú a to beriem za svoj životný úspech. Po škole budem pravdepodobne pracovať vo firme, kde aj teraz. Ale veľmi túžim robiť terénnu sociálnu prácu. Venovať sa mládeži na ulici, ktoré drogujú, pijú a ľudia ich odcudzujú. Myslím, že je to práve preto, že viem čo som robila aj ja a preto im chcem pomôcť. Veľa mojich známych skončilo na liečení a tak podobne. Preto mám ku tejto cieľovej skupine blízko a chcem jej venovať pozornosť. Robiť niečo prospešné pre spoločnosť. Snívam o tom, že budem viesť prednášky v rámci prevencie či písať blogy o životoch ľudí, ktorí to majú ťažké, aby spoločnosť nezatvárala oči. A byť pre túto spoločnosť prospešná - to je môj sen.

Je vo mne skrytá povaha extrémistu?

(Bc. Petra Čiešková)

Vyrastala som v panelákovom byte na sídlisku v Rimavskej Sobote. Je to malé mestečko v ktorom každý o každom vie všetko. Je to región s vysokou mierou nezamestnanosti a mnohými poberateľmi sociálnych dávok. Obyvateľstvo je tu rôznorodé. Moju rodinu tvorila mamka, ocino, starý rodičia z oboch strán a tak isto najbližšia rodina, ako sú krstní rodičia, bratranci, sesternice, strýkovia a tety. Po 4 rokoch sa mi narodil brat Janko. Veľmi som sa mu tešila, možno neskôr som začala trocha pociťovať, že malému bratovi rodičia a rodina venujú viac pozornosti, ale to je asi v každej rodine tak. S bratom sme vždy mali super vzťah.

Samozrejme, aj sme sa pohádali, pobili, ako to v súrodeneckých vzťahoch býva. Teraz na neho nedám dopustiť a tak isto on na mňa. Dennodenne si voláme a riešime spolu rôzne problémy alebo si zavoláme len tak, ako sa máme. Zlomový bod nastal vtedy, keď sa môj malý braček, teraz už 22-ročný priznal ako prvej mne, že je homosexuál a že má priateľa. Nevedela som, čo mám robiť. Bili sa vtedy vo mne rôzne pocity a najviac som sa bála toho ako to príjmu naši rodičia. Potrebovala som sa o tom s niekým porozprávať a vtedy jediná osoba, ktorej som verila na 100 percent v mojom okolí, bol môj vtedajší priateľ Robo. Veľmi mi v tom čase pomáhal. Pre celú rodinu to bol šok. Šokovalo ich, že ich syn, ktorý sa vždy dobre učil, mal dobré vzťahy s každým navôkol a mal aj priateľky im zrazu oznámil, že je homosexuál. Ale teraz s odstupom času to berú ako normálnu vec. S jeho priateľom nás navštevujú a nikto z rodiny im nič nevyčíta a neodsudzuje ich. Najväčšiu oporu a podporu s bratom máme v rodičoch ako aj oni ju majú v nás. Momentálne sú obaja PN takže sa im snažíme pomáhať najviac, ako sa len dá, aj keď obaja študujeme dennou formou. Ja v Banskej Bystrici a brat v Bratislave, kde aj pracuje a býva. Ocino je po piatej operácii členka, keďže pred rokom a pol spadol zo 4 metrovej výšky z rebríka. Až s odstupom času si uvedomujem, že to mohlo dopadnúť oveľa horšie a ocina som mohla stratiť. Aby toho nebolo málo, mamka si tiež prednedávnom zlomila nohu. Je to situácia, ktorú neprajem nikomu zažiť.

Moje detstvo, základnú a strednú školu som prežila v Rimavskej Sobote. Nikdy som sa nesnažila radiť sa k nejakej skupine, ktoré boli vtedy in. Pamätám si, že vtedy fičali punkáči, anarchisti, metalisti či emo... My, ako partia, sme boli svojskí. Počúvali sme rôzne typy hudby, obliekali sa podľa toho, čo sa nám páčilo a či to bol prvok z punku či ema, nikdy sme sa k nim neradili. Vždy sme sa pohybovali skôr v kruhoch športovcov ako boli hokejisti, futbalisti, judisti, gymnasti... Nás nebavilo chodiť sprejovať steny, rezať si na ruky rôzne motívy či mená. Vždy sme radšej vybehli do prírody, na korčule, sánkovať sa a podobne.

V dnešnej uponáhľanej dobe sa žije veľmi ťažko. Vidím to na svojom okolí. Každý sa naháňa len za prácou, či si plní iné povinnosti ako napríklad ja tie školské. Momentálne sa nachádzam v zložitej životnej

situácii. Škola, rodinné problémy a tiež strach z toho, čo príde po škole. Bojím sa, že keď doštudujem magisterské štúdium, budem mať problém sa kvôli tomu zamestnať, pretože ma nebudú vedieť vhodne finančne ohodnotiť tak, aby som nežila od výplaty k výplate. Chcem, aby som si vedela vyplatiť účty, stravu a náklady na bývanie a aby mi ostalo aj na zábavu, či na to, aby som si bez problémov vždy mohla kúpiť to, čo sa mi zapáči a nemusela rozmýšľať nad tým, či budem mať po zbytok mesiaca z čoho žiť. A taktiež sa bojím toho, že nebudem môcť vykonávať svoju vysnívanú prácu, ktorou je prevencia voči sociálno-patologickým javom v spoločnosti, konkrétne prevencia zameraná na deti a mládež. Ide o tvorbu rôznych programov, besied či prednášok pre deti a mládež čo sa týka alkoholizmu a drogových závislostí, gamblerstva, členstva v sektách či extrémistických skupinách, šikany v škole, prostitúcie, vandalizmu... Chcela by som pracovať pri polícii, kde je momentálne veľmi náročné a ťažké sa dostať. Každý kto sa tam dostane, musí mať známosti. Z každej strany počúvam, keď spomeniem, že chcem ísť k policajtom, otázku: A máš známosti? Takže, aj napriek tomu, že by som spravila psychologické a fyzické testy, je veľmi malá pravdepodobnosť, že sa tam dostanem bez známostí a nejakej tej „tlačienky“ ako sa ľudovo hovorí. V dnešnej dobe veľmi posudzujú aj to, s kým sa človek stretáva a koho má v priateľoch na sociálnych sieťach. Možno aj to by bol jeden z dôvodov, prečo by som sa k polícii nedostala. Ale podľa mňa mi oni nemôžu diktovať, s kým sa mám a s kým sa nemám stýkať. Taktiež mám strach z budúcnosti, čo sa týka založenia si rodiny, vlastného bývania, čo už je následok vysokej miery nezamestnanosti a platového ohodnotenia. Aj keď majú mladí množstvo možností vycestovať, ja som sa rozhodla zostať na Slovensku.

Po škole by som si v prvom rade chcela nájsť prácu a kariérne rásť, postaviť si dom alebo kúpiť vlastný byt. Možno to vyznie, akoby som bola karieristka, ale taká je realita. Chcem žiť na úrovni a nie len prežívať z mesiaca na mesiac. Potom by som chcela mať svadbu a založiť si rodinu. Momentálne som sama takže ostávam len pri predstave a snoch o tom pravom. Predstava môjho ideálneho muža je, že by mal tiež pracovať štátnej sfére ako policajt, vojak či hasič (fičím na uniformách :D). Vysoký,

snedý, svalnatý typ muža, čo sa bude vedieť postarať o rodinu, ale aj o domácnosť. Aby vedel variť a nestránil sa aj tzv. ženským prácam ako je žehlenie, pranie, upratovanie. Asi si ho idealizujem podľa svojho ocina, ktorý toto všetko robí, keď sa mamke nedá. No, prvoradá je práca, pretože bez odrobených pracovných dní my náš štát nedá nič a zo vzduchu sa žiť nedá.

Hnevá ma systém a politika tohto štátu. Kde už nejde o ľudí, ale o boj medzi politickými stranami. Teší ma, že mám okolo seba rôznych ľudí a že so mnou zdieľajú všetko, čo sa im deje v životoch, že mi hovoria aké majú názory a postoje a ja si tak môžem utvoriť obraz o tom, ako oni vnímajú dnešnú dobu. Pohybujem sa v rôznych prostrediach. Či už je to škola a spolužiaci, bary a podniky, kde mám kamarátov, rôzne zariadenia kde sú cudzí ľudia. Ja osobne nemôžem tvrdiť, že mám nejaký okruh kamarátov, ktorí sú stály. Poznám neskutočné množstvo ľudí a dá sa povedať, že všetkých fakt osobne. Ja som strašne komunikatívna a zvedavá. Určite neviem názorovo ohraničiť spektrum ľudí, ktorí sú v mojom okolí. Je to fakt rôznorodé. Niektorí ľudia sú ovplyvniteľní názormi iných, ale sú to podľa mňa tí, ktorí sa nevedia sami nejako presadiť, ako to správne nazvať slabší jedinci, ktorí nikdy nepatrili do žiadnej partie, boli šikanovaní alebo utláčaní a preto teraz radšej budú uznávať možno aj to s čím vnútorne nie sú stotožnení len preto, aby niekde patrili. Ja tiež uznávam rôzne názory, ale nikdy som sa ich nesnažila nanútiť niekomu inému. Taktiež sa nenechávam ovplyvňovať názormi iných.

Ľudí neodsudzujem a nesúdim. Keď spoznám niekoho nového, určite sa ho hneď nepýtam, či je v nejakej politickej strane a ak áno, tak v akej. Vôbec ma to nezaujíma. Sú to ľudia, ako všetci ostatní. Aj medzi mojimi kamarátmi sa nachádzajú takí, ktorí volili ĽS NS. Väčšinou sú to chalani, ktorí sú pozorní a veľmi milí. Nikdy som nemala s nimi žiadne problémy a pokiaľ ich mali oni s niekým iným, je to len a len ich vec a ako to riešili som sa nikdy nestarala a ani ich nepresviedčala o nejakom inom riešení. Kebyže som Rómka, určite by mi takéto správanie nebolo príjemné a asi by som sa aj bála. Neviem to súdiť a ani sa do tejto situácie vcítiť. Nie som v takej pozícii. Mňa títo chalani ochraňujú. Ak mám nejaký problém

stoja pri mne a snažíme sa spolu nájsť nejaké riešenie. Sú to tiež len ľudia, so životnými príbehmi a tiež si prešli rôznymi situáciami v živote. Aj keby mi hrozilo nejaké nebezpečenstvo možno nejaká bitka, či slovné urážky postaví sa za mňa a budú ma brániť. Fakt neviem odpovedať na túto otázku. Čo sa však týka niečoho takého, že by mi na Facebooku niekto napísal, že ma chce obesiť alebo by útočil na moju rodinu a blízkych priateľov, určite by som sa bránila a pokiaľ by to prerástlo k nejakým dajme tomu aj fyzickým útokom, nahlásila by som to na políciu. Ja nestojím o žiadne problémy a preto sa nestarám do ničoho. Ja sa chcem venovať čisto prevencii a nie riešeniu konfliktov. Mohlo by mi to uškodiť, čo sa týka budúceho zamestnania ako som už spomínala vyššie. Ak by začala nejaká bitka, asi by som sa držala v úzadí alebo odišla preč, čo je možno zbabelé, ale pre mňa asi najlepšie riešenie. Ak by som však videla, že je niekto zranený zavolala by som záchranku. Títo ľudia nemajú radi policajtov, ani homosexuálov. To sú hneď dva faktory, ktoré spĺňam ja. Chcem byť policajtkou a mám brata homosexuála, ale nikdy som z ich úst nepočula nejaké poznámky na moju adresu. A to som dosť uštípačný typ a dávam im otázky typu: Budete ma mať radi, aj keď budem policajtkou? Vadí vám, že môj brat je homosexuál?

Títo chalani sú väčšinou aj futbaloví chuligáni. Preto skratka A.C.A.B (All Cops are Bastards) vyjadruje odpor k polícii a tak aj k štátnemu systému všeobecne. Políciou sú trestaní za rôzne gestá, a pokriky. Ako mi bolo povedané homosexuálov nemajú radi, pretože to pokladajú za chorobu. Hovoria o zvrátených a chorých pudoch týchto ľudí. Sú za tradičné rodiny. Títo chalani sú tu však vždy pre mňa a beriem ich ako veľmi dobrých kamarátov. Je to ich slobodné rozhodnutie, v akej strane sú a aké názory uznávajú.

Nikdy som sa nezaujímal o stranu ĽSNS a ich volebné programy, či kampane. Neviem presne čo uznávajú, súdim len z počutia. Viem, že ich prvoradým cieľom bolo vyriešiť cigánsku otázku a zbavenie sa parazitov v našom štáte (citujem ich slová). Ale po hlbšom zamyslení sa nad touto témou sa stále viac chcem presvedčiť o tom, akí sú naozaj ľudia z Kotlebovej strany, a teda aj samotný Marián Kotleba. A preto sa určite zúčastním 4.decembra 2017 odovzdávania predsedníckeho mandátu

v Rimavskej Sobote a dúfam, že budem mať možnosť aj nejakej komunikácie s prívržencami tejto strany, ktorí sú aj členmi parlamentu. Nikto ma na toto stretnutie nepozval. Idem tam len na základe svojho rozhodnutia a na základe riešenia tejto témy v našom projekte pretože som zvedavá na ich vyjadrenia a správanie keď ich oslovím. Nikdy som neuvažovala vstúpiť do žiadnej politickej strany.

Do teraz ma veľmi Marián Kotleba a jeho strana veľmi nezaujímali. Všetko o ňom však vnímam z médií, sociálnych sietí. Ako som už v úvode napísala nikdy som sa neradila k nejakej skupine. Netvrdím, že súhlasím s ich politikou a spôsobom akým chcú zmeniť náš štát, ale zas ja v ňom a v jeho strane nevidím žiadne riziko čo sa týka budúcnosti. Podľa mňa je on malý pán na to aby spôsobil niečo také ako v II. Sv. vojne Hitler. Neviem prečo má každý tendenciu ho k nemu prirovnávať. Áno možno provokuje tými znakmi fašizmu, ale to nesvedčí o ničom inom len o jeho inteligencii a možno túžbe zaujať a byť znova medializovaný. Tak ako ľudia majú strach z neho, možno aj on sám má strach z ľudí, ktorí sem prichádzajú s novou kultúrou, jazykom, náboženstvom a snažia sa ju presadiť. Preto ho neodsudzujem, ale neberte to tak, že ho nejakým spôsobom obhajujem. Toto je môj názor naňho a na jeho stúpencov. Samotného Kotlebu opísať neviem. Nechcem ho súdiť fakt na základe toho čo počujem z médií, čítam v tlači alebo na sociálnych sieťach. Možno keby som ho fakt poznala osobne, komunikovala s ním tvárou v tvár vedela by som povedať aký naozaj je.

Jediné, v čom sa stotožňujem s ich názormi je, že samotný štát z nás robí extrémistov, rasistov, pretože žijeme vraj v demokratickej spoločnosti, kde je sloboda slova a vyjadrovania svojich názorov, čo však u nás nefunguje. Keď niekto vyjadrí svoj názor, ktorí sa nestotožňuje s názormi spoločnosti je hneď považovaný za extrémistu. Určite však neuznávam pomenovania typu cigánsky paraziti, buzeranti a podobne. Taktiež nesúhlasím s politickým systémom v našej krajine. A tiež neuznávam prijímanie migrantov do našej krajiny.

Momentálne vnímam ako svoju najväčšiu oporu Katku, s ktorou pracujem na tomto projekte. Je to jediná osoba, ktorá momentálne vie o mne všetko, sme dennodenne v kontakte či už osobnom alebo

telefonickom. Pomáhame si s vecami do školy, ale aj v súkromných záležitostiach. Viem, že keď jej zavolám aj neskoro v noci s nejakým problémom, dokáže mi pomôcť a ešte sa na tom aj dobre zasmejeme.

INŠPIROVAL NÁS PRÍBEH Z ONLINE ŽIVEJ KNIŽNICE

Nazreli sme aj medzi príbehy v Online živej knižnici. Pozreli sme si príbeh Igora, Suzanne, Ranye i Petra, ktorý si adoptoval dve rómske deti. Najviac nás asi oslovil príbeh utečienkyne Ranye, ktorá musela zo svojej krajiny utiecť pred vojnou. Zažila strašné veci ako vybuchovali nemocnice, školy a miesta, ktoré milovala. Všetci jej doma vraveli, že vo svete sa bude stretávať s rasizmom. Napriek tomu nazbierala silu a odvahu a odišla. Prišla na Slovensko a myslela si, že je to práve krajina, kde nájde kľud a pokoj. No nestalo sa tak a bola uväznená na samotke niekoľko mesiacov. Ani tu sa však nevzdávala a neprestávala veriť. V jej srdci neprevládala nenávisť, ale láska a pokora. Každý deň myslela na svoju rodinu aj napriek tomu, že bola uväznená bola presvedčená, že sa má omnoho lepšie ako oni. Tento príbeh nás zaujal kvôli tomu, že Ranya je príkladom toho, že človek môže prežiť mnoho zlého, dokáže veriť v dobro a mier. Je dôkazom, že ak si raz dobrý človek nedokáže to zmeniť zlo, ktoré sa okolo teba pácha. Práve naopak. Posunie ťa a budeš rozdávať ešte väčšie dobro. Ranya je silná žena, ktorá si zaslúži náš obdiv. Veríme že sa nám ju raz podarí osobne stretnúť a poďakovať jej za to, že na svete žijú aj takí ľudia ako je ona, že majú v srdci úprimnosť, lásku a pokoru a porozprávať sa s ňou ako žije dnes, či vie ako sa má jej rodina, čo ďalej u nich spôsobuje vojna. Myslíme si, že práve takýto človek by nám pomohla ako spoločnosti povedať, v čom je ľudská pomoc prínosom a ako vníma migráciu.

Možno sa pýtate, prečo tieto príbehy tvoria časť našej práce, ale javí sa nám, že medzi ľuďmi sa vytráca otvorenosť, základné ľudské hodnoty ako sú láska, porozumenie, pomoc, počúvanie jeden druhého a samotná komunikácia, ktorá neraz viazne. Namiesto počúvania sa na seba často útočíme, hodnotíme a usudzujeme. Táto žena je však dôkazom toho, že

v nej tieto hodnoty ako je láska, viera, pomoc zotrývajú. Je veľmi ťažké určiť, čo je a čo nie je extrémistické správanie. Niektoré médiá, tlač a sociálne siete, ktorými dnešná spoločnosť žije, nám predkladajú nepravdivé informácie a snažia sa nás zmanipulovať a nanútiť nám názory, s ktorými sa nestotožňujeme, ale väčšinou sa k nim prikláňame a bojíme sa vyjadriť tie naše. Akoby sme sa stratili v spleti informácií a nevieme, čo je pravdivé. Tieto naše vyjadrenia sú čisto naše názory, ktoré zastávame a vnímame podobné názory aj v našom okolí.

PÝTALI SME SA PRIAMO ĽUDÍ

V rámci našej témy sme sa rozhodli aj pre praktickú časť. Oslovili sme ľudí v našom okolí a skúmali sme, ako sa na tému extrémizmu pozerajú, ako sa podľa nich prejavuje a vplýva na ľudí. Vytypovali sme si respondentov, ktorí nám poskytli rozhovory k danej téme. Prvú skupinu ľudí tvorili tí členovia a prívrženci strany ĽSNS, ktorí uznávajú ich politiku, názory a postoje. V druhej sme sa skôr zamerali na tých, ktorí boli nejakým spôsobom diskriminovaní, slovne či fyzicky prenasledovaní pre rôzne faktory ako je farba pleti, iná národnosť, sexuálna orientácia či náboženstvo či už v škole alebo v práci, na ulici a všeobecne v spoločnosti.

Prvej skupine, ktorá patri medzi voličov alebo prívržencov ĽSNS, sme položili nasledovné otázky:

1. Ako vnímate ĽSNS Mariána Kotlebu a názory, ktoré presadzuje?
2. S ktorými súhlasíte a s ktorými sa nedokážete stotožniť?
3. Čo je podľa vás potrebné zmeniť na Slovensku?
4. Vymenujte 5 hodnôt, ktoré vyznávate a skúste ich zoradiť od 1 do 5 (od najdôležitejšej).
5. Máte z niečoho strach? Ak áno, z čoho a prečo?
6. Máte okolo seba ľudí, ktorí majú vyhranené alebo nenávisťné názory? Ak áno, čoho konkrétne sa týkajú a v čom ich považujete za vyhranené?

Druhej skupine, ktorá zažila diskrimináciu, prenasledovanie, sme sa zasa opýtali:

1. Čo pre vás znamená slovo extrémizmus a ako sa prejavuje vo vašom okolí ?
2. Boli ste niekedy terčom útoku? (slovne útoky, verbálne útoky, fyzické) Ak áno, ako ste sa cítili a ako ste túto situáciu riešili? Bol tam niekto, kto vám pomohol?
3. Čo si myslíte o ĽS NS? Oplyvňujú vás nejakým spôsobom jej názory (akokoľvek)?
4. Pocítili ste na sebe v škole, práci, kolektíve nejaký druh diskriminácie? (ak áno, o čo konkrétne išlo a ako ti to zmenilo život)
5. Aké pocity ste prežívali, keď vás niekto diskriminoval, útočil, ponižoval....
6. Čo je podľa vás potrebné zmeniť na Slovensku?

V nasledujúcich odsekoch sa dozviete konkrétne odpovede ľudí na otázky, ktoré sme im položili. Nájdete tu odpovede ľudí, ktorí sa považujú za prívržencov s extrémnymi názormi a tých, ktorých sa extrémizmus alebo diskriminácia priamo dotkli. Všetky odpovede sú autentické s odpoveďami respondentov takže sa vopred ospravedlňujeme za výrazy.

- **Ján, 30 rokov:** ĽS NS vnímam ako správnu a plne súhlasím s názormi tejto strany a samotnými vyjadreniami Mariána Kotlebu. Súhlasím s tým, že cigáni hlavne na Horehroní robia neskutočné problémy. Úplne sa stotožňujem s vyjadrením, že ak chcú peniaze, treba si ich zarobiť. Nám z neba tiež nepadajú. A s každým jedným vyjadrením, ktoré Marián Kotleba mal, sa stotožňujem. A hlavne s názorom, že treba podporovať mladé rodiny a nie len Cigánov sociálnymi dávkami platenými z našich daní. Na Slovensku je potrebné zastaviť korupciu, reformovať školstvo a skvalitniť zdravotníctvo. Moje hodnoty sú rodina, priatelia, zlepšenie pracovných možností, peniaze, sloboda. Mám strach z budúcnosti a to preto, lebo nemám ani hovno, pretože Slovenský štát

nepodporuje mladých ľudí. Môžem robiť 7 dní do týždňa a aj tak na konci mesiaca budem v mínuse. Nemyslím si, že v mojom okolí má niekto vyhranené alebo nenávisťné názory. Každý popisuje len situáciu, aká je.

- **Sofia, 26 (Rómka):** Čo si predstavujem pod slovom extrémizmus? Extrémizmus, záleží čo je pre nás samotných ten extrém. Nevieť správne definovať tento pojem, ale z môjho pohľadu je to nie veľmi pekné, priam až nenávisťné správanie k určitej skupine ľudí. Manipulovanie svojich nasledovateľov, aj napriek nesprávnym informáciám, ktoré sú im podávané. Ja osobne som bola terčom útoku a to slovného. Vždy som mala potrebu povedať to svojim najbližším a to doma rodičom, ktorí ma vždy vypočuli a snažili sa ma ochrániť. Ako dieťa som to riešila ručne stručne a potom som si povedala, že mňa tým neponíži, ale len sám seba. ĽSNS ma vôbec neovplyvňuje. Diskrimináciu som pocítila v práci a to konkrétne generačnú. Keďže sme boli partia mladých ľudí a tí starší nám dávali za chybu všetko zlé, čo sa v robote stalo. Keď ma niekto diskriminuje, zahanbuje len sám seba. Ja som na seba hrdá, kto som a čo som. Ľudia by mali viac vnímať svet ako celok. Mali by pochopiť ako žijú iní ľudia v iných krajinách a že sa tu vlastne máme veľmi dobre. A je potrebné zmeniť spôsob, akým funguje riadenie štátu (korupcia, rodinkárstvo, kradnutie).
- **Peter, 33:** Marián Kotleba má reálny pohľad na momentálnu situáciu na Slovensku. ĽSNS pomáha slušným ľuďom, pretože štát akosi na nich zabudol a pozerá sa len na „čiernych“. Súhlasím z jeho vyjadrením, že treba niečo robiť. Neprizerajme sa na to, ako si tu darmožráči žijú a nič nerobia. Správne slová. Paraziti, ktorí parazitujú na našom štáte. Potrebné je zmeniť všetko. Hlavne vládu a odísť z EÚ, ktorá nás ničí. Najebú nám sem migrantov a my sa budeme starať o nich. Veď chudáčka robiť nemôžu. Prečo majú mať nejakí prisťahovalci lepšie podmienky na živobytie ako rodáci zo Slovenska? Čo nám priniesli? Nič. Iba z nich má každý strach, sú

všade a je ich veľa. A potom sa čudujeme, že mladí odchádzajú za hranice, utekajú z tejto krajiny a hľadajú lepšie podmienky na život. Najväčšia moja hodnota je rodina a priatelia, potom robota, spoločnosť a viera. Strach mám len o svoje deti. Ako budú žiť v takejto republike, kde nemajú žiadne možnosti. Ak je nenávistný názor zbavme sa parazitov, tak áno, ale tento názor zastávam aj ja.

- **Kornélia, 36:** Zažila som diskrimináciu, ktorá bola pre mňa extrémna a to vyhodenie z práce na základe národnosti. Prejavuje sa tak, že ma vyhodili a ja som dlho nechápala prečo. Už som pochopila, nemôžem pracovať, lebo som Maďarka. Myslím si, že to je poriadny terč útoku. Ak si svoju prácu vykonávate dobre, neurobíte žiadnu chybu, nadčasujete a oni vás vyhodia, lebo nemáte slovenský občiansky preukaz. Pomáha mi len firma, pre ktorú som pracovala. A to podať sťažnosť na danú spoločnosť. Nevieam, čo je ESNS. Nikdy pred tým som sa s diskrimináciou nestretla, až minulý mesiac. A to iba kvôli národnosti. Zmenilo mi to život tak, že momentálne nemám z čoho ani nájom zaplatiť, nemám žiadny príjem a bojím sa že ostanem na ulici. Veľmi zle znášam danú situáciu. Nerozumiem tomu, prečo nemôžem pracovať. Veď to, že som Maďarka moju prácu neovplyvňuje. Veľmi zle sa za to cítim a neviem ukrývať slzy a strach, čo bude so mnou ďalej. Na Slovensku je potrebné zmeniť to, aby každý mal právo na prácu. Či už má slovenský občiansky alebo nie. Chcem len žiť ako slušný človek, tak nech mi to dovoľia.
- **Ivana, 58:** Som žena, ktorá celý život pracovala a myslím si, že nikdy na Slovensku nebola horšia situácia ako je dnes. Marián Kotleba pomenúva veci pravým slovom a preto sa s tým stotožňujem. Súhlasím z vyjadreniami, že vláda a poslanci si kradnú do vrečka a slušným ľuďom nedajú ani na chleba. Nestotožňujem sa síce z nadávkami a drsnými slovami na Cigáňov, no žiaľ v mojom okolí žijú a je s nimi reálny problém. Kradnú, napádajú seniorov a robia si čo chcú. Pre nich zákony neplatia a to sa mi vážne nepáči. Na

Slovensku je potreba zmeniť vládu. Úprimne celý systém nefunguje a to tu za tie roky ešte nebolo. Nemyslím si, že je normálne keď 10 vajec stojí skoro 5 euro. Hodnota je pre mňa život ako taký, moja rodina, blízki, priatelia. Samozrejme práca a slušný život. Strach mám len o svoje deti a vnúčatá. Nemyslím si, že ich čaká dobrý život, ak sa niečo vo vláde nezmení. Pozrime sa na mzdy, ktoré ľudia majú. Ako môžu žiť slušným životom, keď im po zaplatení nájomného neostane ani na chleba. Toho sa bojím, čo nás čaká ďalej. Myslím si, že toto všetko smeruje ku vojne. Mali by sme sa zamyslieť a riešiť dookola extrémizmus, keď sú tu oveľa väčšie problémy. Zas vyhranené názory. Ak sa niekto stavia proti systému, ktorý nefunguje, nemôžeme hovoriť o vyhranených názoroch.

- **Mariana, 23:** Som študentka huslí, hudobnej pedagogiky a učiteľka hudobnej výchovy. Dám vám príklad, čo je pre mňa extrémistické správanie v podobe ĽSNS. ĽSNS nedala dotácie divadlu Štúdiu tanca iba preto, lebo divadlo sa mu zdalo vulgárne. Na internet však zavesil video, ktoré bolo z berlínskeho divadla, nie toho bystrického a preto mu ľudia dali za pravdu, neoprávnene! Okrem toho, ak za nesúhlas s jeho názormi musia trpieť deti, viď gymnázium v Brezne, kde učitelia vyjadrili svoj nesúhlas s touto stranou a on preto ako pomstu nepodpísal dotáciu na nové okná pre deti v tej škole, je to pre mňa neospravedlniteľné správanie, ktoré nie je hodné človeka v politike. Raz som bola terčom slovného útoku pre krížik, ktorý nosím na retiazke. Nikomu nevnučujem svoje kresťanské názory, nie som fanatická veriaca a som otvorená slušnej debate s človekom, ktorý vyznáva inú vieru ako ja. Aj keď tento človek veľmi cielene útočil na moju osobu. Necítila som sa samozrejme dobre, našťastie tam bol môj priateľ, ktorý nie je veriaci a ani jeho do ničoho nenútim, takže on si ma zastal lebo ma pozná najlepšie. ĽSNS ma neovplyvňuje žiadnym pozitívnym spôsobom. Negatívne určite tým, ako manipuluje ľuďmi a ako zaobchádza s umením. Nezažila som žiaden druh diskriminácie. Každý človek sa určite cíti nepríjemne,

keď je diskriminovaný, ja som to našťastie nezažila. Na Slovensku je potrebné zmeniť mentalitu ľudí.

Hľadali sme odpovede, čo ľudia v našej spoločnosti považujú za extrémizmus? Nedá nám nepodotknúť, že mnohí označujú za extrém to, čo robí Marián Kotleba. Extrémizmus je pre každého z nás niečo iné. Nemyslíme si preto, že práve všetci prívrženci ĽSNS sú extrémistami ako ich spoločnosť zaškatuľkovala. Myslíme si, že názory, kedy poukazujú na danú spoločnosť a to, že mladí ľudia majú malú perspektívu do budúcnosti, sú pravdivé. Presadzujú si názor, že treba dať viac možností mladým ľuďom na rozbeh, aby štát a vláda začali vnímať potreby spoločnosti a snažili sa nám zabezpečiť podmienky hlavne tie pracovné, aby mladí mohli žiť slušným životom. Samozrejme, sú tam tvrdé vyjadrenia, ktoré by do ľudských úst nemali patriť. Po daných rozhovoroch usudzujeme, že ak niekto niekoho diskriminuje na základe rasy, veku, vierovyznania, národnosti, sexuálnej orientácie, nie je to správne a môže to značne poznačiť človeka. Ak sa niekto o živej bytosti vyjadrí ako o čiernom parazitovi, považujeme to za extrémne.

Po rozhovoroch mali mnohí opýtaní podobný názor, že niečo v našom štáte nefunguje.

EXTRÉMIZMUS A JEHO DEFINÍCIA

Snažili sme sa hľadať odpovede nielen medzi ľuďmi, ale aj medzi odborníkmi. Oslovili sme pár ľudí, ktorí pracujú s témou extrémizmu a položili sme im pár otázok.

(na otázky odpovedá Daniel Milo, doplnené názormi pracovníka skupiny prevencie Vnútroňých odborov Okresných riaditeľstiev Policajného zboru v BB kraji)

- **Čo je podľa vás považované za extrémizmus a extrémistické správanie?**

Daniel Milo, odborník na extrémizmus: Okolo tohto pojmu je veľa nejasností a často sa používa nesprávnym spôsobom. Pojmom extrémista sa označujú ľudia, ktorí majú na veci odlišný názor. Ak slovo extrémizmus použije politik alebo novinár, mal by vedieť presne povedať, aký má na to dôvod.

Preventista KB: Extrémizmus je netolerantná antidemokratická ideová pozícia, vedome zameraná proti základom demokratického právneho štátu a jeho základným hodnotám. Prejavuje sa v činnostiach, ktoré či už priamo alebo v dlhšom časovom horizonte smerujú k odstráneniu demokratického zriadenia, alebo jeho dôležitých súčastí. Extrémizmus označuje konanie a prejavy vychádzajúce z postojov krajne vyhrotenej, demokratickému systému nepriateľskej ideológie, ktoré či už priamo, alebo v určitom časovom horizonte deštruktívne pôsobia na existujúci demokratický systém a jeho základné atribúty. Druhou charakteristickou črtou extrémizmu a s ním spájaných aktivít je, že útočia na systém základných práv a slobôd garantovaný ústavou a medzinárodnými ľudsko-právnymi dokumentmi, alebo sa snažia svojimi aktivitami uplatňovanie týchto práv sťažiť, či znemožniť. Za ďalšie charakteristické znaky extrémizmu sa považuje snaha o obmedzenie, potláčanie, znemožnenie výkonu základných práv a slobôd pre určité skupiny obyvateľstva definované ich pohlavím, národnosťou, rasou, etnikom, farbou pleti, vierovyznaním, jazykom, sexuálnou orientáciou, príslušnosťou k spoločenskej triede,

majetkom, ako aj používanie fyzického násilia namiereného voči názorovým či politickým oponentom alebo ich majetku.

- **Extrémizmom sa zaoberáte už 13 rokov. Ako vnímate jeho vývoj na Slovensku. Zmenila sa jeho tvár za tie roky?**

Daniel Milo: Samozrejme, skupiny, hnutia aj sympatizanti sa zásadným spôsobom zmenili. Zmenili výzor, rétoriku, prezentáciu, aktivity, spôsob organizovania. Novým prvkom je rastúci vplyv sociálnych sietí, ktoré sa naučili extrémisti veľmi rýchlo a úspešne využívať. V minulosti sa bezpečnostným zložkám štátu podarilo najznámejšie extrémistické subjekty paralyzovať, dnes už dokážu pomerne rýchlo reagovať na kroky, ktoré štát proti nim podnikne. V období rokov 2008 – 2010 nastalo určité ustrnutie na vavrínoch. Navonok sa zdalo, že extrémisti sú zahnaní do defenzívy, nepochodovali po námestiach, intenzita násilných útokov sa znížila. Títo ľudia však nezmizli. Udržovali kontakty so zahraničím a aj vďaka skúsenostiam kolegov z iných krajín pochopili, že klasickou neonacistickou rétorikou oslovia iba marginálnu skupinu ľudí. V rokoch 2007 – 2009 prebiehali na Slovensku interné stretnutia vedúcich osobností extrémnej pravice, na ktorých sa hľadali nové stratégie a plánovalo sa ďalšie smerovanie. Uvažovalo sa o založení spoločnej širokej platformy, ale nakoniec nedošlo k zhode a vznikli určité rozbroje medzi viacerými vodcovskými osobnosťami. V dôsledku toho vzniklo niekoľko skupín, jednou z nich bol aj nový politický subjekt Mariána Kotlebu.

- **Kde je podľa vás pomyslená hranica medzi extrémizmom a „normálnym“, spoločnosťou i zákonmi akceptovaným správaním?**

Daniel Milo: Často býva veľmi zložité určiť, kto je extrémista a kto nie. Hranica medzi extrémizmom a „normálnym“, spoločnosťou a zákonmi akceptovaným správaním, je veľmi široká a nejasne formulovaná. Keď je za extrémistu označený človek, ktorý podľa svojho názoru vykonáva vysoko záslužnú činnosť, obvykle ho to pohoršuje. Tiež sa ho môže dotknúť, keď je postavený na rovnakú úroveň svojím rovnako označovaným nepriateľom či ideovým protivníkom.

Treba zdôrazniť, že nie všetky názory, postoje či aktivity, ktoré vybočujú zo zaužívaných noriem správania platných v spoločnosti, možno automaticky označiť za extrémistické. Prejav názoru na určitý spoločenský problém neobvyklými formami, napríklad formou občianskej neposlušnosti, blokádou cesty či demonštráciou, ktoré spoločnosť vníma ako narušenie zaužívaných pravidiel, nie je možné automaticky označiť za extrémizmus; treba rozoznať predovšetkým ideologické pozadie, východiská a ciele ľudí, ktorí takéto aktivity organizujú.

Pri hodnotení, či ide o extrémistické aktivity alebo nie, je rozlišovacím kritériom práve skutočnosť, či charakter konania a najmä jeho motivácia pôsobia deštruktívne na existujúcu spoločnosť a jej základné demokratické princípy, či útočia na systém základných práv a slobôd, či sa snažia o obmedzenie, potláčanie alebo znemožnenie výkonu základných práv a slobôd pre určité skupiny obyvateľstva a či používajú fyzické násilie voči majetku alebo názorovým či politickým oponentom. Extrémistické postoje môžu byť útokom na podstatu demokratického právneho štátu a jeho základných znakov - rozdelení moci, rovnosť ľudí pred zákonom, všeobecné rovné volebné právo atď. Konečným cieľom extrémistov (nie vždy otvorene deklarovaným) je odstránenie demokracie a jej nahradenie nejakou formou totality, s čím máme ako SR bohaté historické skúsenosti.

ŠTATISTIKA

Táto téma nás natoľko pohltila, že sme oslovili pracovníka skupiny prevencie Vnútroňých odborov Okresných riaditeľstiev Policajného zboru v BB kraji, aby nám poskytol materiály a štatistické údaje o páchaní trestných činov extrémizmu. Nie sú to aktuálne záznamy, ale aspoň pre ilustráciu ako to bolo v rokoch 2011 až 2013.

Vychádzajúc z údajov oficiálnej policajnej štatistiky v oblasti rasovo motivovaných trestných činov a trestných činov extrémizmu v období rokov 2011 až 2013 môžeme konštatovať:

Z hľadiska vekovej štruktúry páchatel'ov trestných činov v danom období najmä v rokoch 2011 a 2012 nedochádza k výrazným zmenám a najväčší počet páchatel'ov je v skupine osôb od 18 do 25 rokov. Naproti tomu, v roku 2013 dochádza k zmene a to tým spôsobom, že trestnú činnosť v prevažnej miere páchali osoby staršie ako 25 rokov.

- prevažná časť páchatel'ov disponuje len základným resp. stredoškolským vzdelaním
- ide o osoby častokrát nezamestnané resp. o osoby z radov študentov stredných škôl
- páchatelia pochádzajú v prevažnej miere z jednoduchšieho sociálneho prostredia, kde páchanie tejto trestnej činnosti z ich strany je podmienené aj nižším stupňom vzdelania a tiež skepsou z vlastnej sociálnej situácie, nakoľko vo väčšine prípadov ide o osoby bez stáleho a pravidelného príjmu

Páchatelia rôznych trestných činov extrémizmu resp. rasovo motivovanej trestnej činnosti sa začali v posledných rokoch vo veľkej miere orientovať na problematiku rómskej menšiny z dôvodu presadzovania svojich hlavných cieľov. Tieto ciele súvisia so zviditeľnením sa na politickej scéne a zároveň s cieľavedomou mediálnou prezentáciou. Ako prostriedok na dosiahnutie politických cieľov im počas týchto rokov slúži najmä rómska komunita. Rôzne faktory, ako zlá ekonomická situácia v regiónoch a nízka možnosť zamestnať sa, sú živnou pôdou pre skupiny a jednotlivcov, ktoré svojou rétorikou podporujú a živia extrémistické myšlienky a postoje. Uvedené skupiny a jednotlivci využívajú rôzne verejné, kultúrne a športové podujatia, ktoré síce navonok nesúvisia s aktivitami extrémistických skupín, ale sú príležitosťou, ako sa zviditeľniť. Zároveň sofistikovane využívajú moderné komunikačné a informačné prostriedky, najmä sociálne siete prostredníctvom internetu, ktorý je v súčasnosti najrozšírenejším a najpoužívanejším prostriedkom na šírenie a zdieľanie informácií.

Prejavy nenávisti a rasovej diskriminácie a iných foriem neznášanlivosti sa v poslednom období postupne presúvajú z „ulice“ do virtuálneho priestoru, teda v mnohých prípadoch je táto trestná činnosť páchaná prostredníctvom rôznych sociálnych sietí na internete. Rôzne sociálne siete a fóra sa tiež využívajú na ponuku nákupu, predaja a výroby rôzneho extrémistického materiálu.

Môžeme predpokladať, že uvedená trestná činnosť bude mať v budúcnosti stúpajúcu tendenciu. Páchanie tohto osobitného druhu trestnej činnosti bude súvisieť s radikalizujúcim sa názorom jednotlivcov voči minoritným etnikám a národnostným skupinám obyvateľstva. Zásadným smerovaním skupín bude snaha preniknúť do miestnej, regionálnej resp. celoštátnej politiky.

ZÁVER

Písaním tejto práce sme prišli k záveru, že rôzne skupiny ľudí z rôznych svetov majú v podstate rovnaké potreby a v konečnom dôsledku akoby sa všetci snažili bojovať za to isté. Či už sú to prívrženci ESNS, ľudia z minority, odporcovia extrémistických hnutí, všetci si želajú žiť v normálne fungujúcom štáte, kde nie je priestor pre korupciu a v ktorom majú ľudia rovnosť príležitostí. Všetkým ide o lepšiu budúcnosť.

Hľadali sme aj odpovede, v čom je extrémizmus nebezpečný. Utláčanie, povyšovanie a výsmech badať aj pri deťoch v škôlke. Práve takéto veci človeka ovplyvnia v dospelosti. Nemyslíme si, že deti chápu, keď sa spolužiakovi vysmievaajú za jeho oblečenie alebo farbu pleti či rečovú vadu, čo tým spôsobia. Možno je to cesta, ako od malička viesť deti a mladých k hodnotám, ktoré sa medzi nami vytrácajú. Mali by sme sa viac snažiť eliminovať nenávistné, paušalizujúce, zovšeobecňujúce výroky ku skupinám ľudí. Ak sú vyjadrované verejne, zasahujú do práva na zachovanie cti, vážnosti a dôstojnosti. Zároveň môžu viesť k dehumanizácii (označovanie rôznych skupín obyvateľstva za parazitov, potkanov atď.), čo je prvý krok k fyzickým útokom, ktoré môžu nadobudnúť aj cieľavedomú podobu.